

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2017-03-15

Er ref: Ku2016/02380/KO
Vår ref: SFI-2016-1046

En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)

Stiftelsen Svenska Filminstitutet har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter angående rubricerade betänkande och har följande att anföra.

Utredningens förslag ligger på många sätt väl i linje med filmpolitikens mål och Filminstitutets filmpedagogiska arbete. I regeringens proposition (2015/16:132) Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik, konstateras att den rörliga bilden har blivit en central del av kommunikationen mellan människor. Film och rörliga bilder får allt större betydelse i människors liv. Ett av målen för den nationella filmpolitiken är därför att barn och unga ska ha goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjlighet till eget skapande.

Filminstitutets ståndpunkt är att film och rörliga bilder är en stor del av ungas vardag, som präglar deras bild av världen och deras identitet, samt att filmkunnighet är basen för all bildkommunikation. Med filmpedagogisk verksamhet kan kulturskolorna göra en viktig demokratisk samhällsinsats genom att skapa större medvetenhet och ge unga verktyg att göra sin röst hörd i dagens medie- och kommunikationssamhälle. Ett sådant arbete ligger också i linje med de filmpolitiska målen, att jämställdhet och mångfald präglar filmområdet och att filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet. Barn och unga får också möjlighet att utforska filmens berättarkraft utifrån ett eget estetiskt tänkande.

6.1 Ny infrastruktur för att uppnå en inkluderande kulturskola på egen grund

Filminstitutet ställer sig positivt till utredningens förslag att stärka Kulturskolorna som är en befintligt lokal infrastruktur för ungas kulturutövande. Genom en utveckling av både en regional och en nationell nivå blir kulturskolesektorn på ett nytt sätt tillgänglig för samarbeten på dessa nivåer.

På regional nivå finns 19 filmverksamheter i landet. De har redan idag i olika utsträckning kontakt med kulturskolor i sina län, men genom en regional samordning av kulturskolorna skulle nya möjligheter till samarbete uppstå. De regionala filmverk-

samheterna har kompetens, resurser och kontaktnät som på flera sätt kan stärka kulturkolorna, samtidigt som filmpolitiken kan få bättre förutsättningar att genomföras.

Film och rörlig bild som konstområde kan tillföra kulturskolorna

- Ett konstområde som unga själva ägnar sig åt och efterfrågar
- Social integration och ökad jämställdhet. Film är ett grupparbete med roller för personer med olika färdigheter och olika språk. Nya processer och arbetsformer kan utvecklas.
- Samarbete mellan olika delar av verksamheten. Film kan involvera de flesta andra konstarterna. Teater, dans, bild, slöjd, musik och rörlig bild kan med digital teknik användas på många olika sätt av alla pedagoger inom kulturskolan. En filmpedagog tillför kulturskolan viktig kompetens. Filmpedagogik är ett lustfyllt, lärorikt och modernt sätt att bedriva pedagogisk verksamhet på utifrån det medium som barn och unga i Sverige idag föredrar framför andra. Filminstitutet har tagit fram en lärobok kring detta ”Introduktion till filmpedagogik” (red Malena Janson).

En nationell samordning av kulturskolorna kan ha motsvarande funktion som Filminstitutet har i förhållande till de regionala filmverksamheterna, genom att ha överblick och jobba för att på nationell nivå skapa bättre förutsättningar för det regionala och lokala arbetet. En nationell samordningsfunktion skulle också utgöra en samarbetspart för Filminstitutet.

6.2 Nationella mål

Filminstitutet ställer sig bakom förslaget att övergripande nationella mål ska fastställs för den kommunala kulturskolan. Målen bör utformas så att de i första hand är vägledande, inte reglerande. Det finns t ex alltid en fara med att definiera ett lägsta mål, som villkoret att genremässig bredd ska vara verksamhet inom tre eller flera konstuttryck. Ett sådant mål tenderar att bli en tillräcklig ambitionsnivå. Däremot är definitionen i det första målet, att lära, utöva och uppleva väsentlig. Inom filmpedagogiken förespråkar Filminstitutet alltid ett samspel mellan att se film, samtala och analysera film och att skapa film.

6.3 Nationellt kulturskolecentrum

Filminstitutet anser att kulturskolans nya struktur och nya funktioner i möjligaste mån ska integreras med befintliga organisationer som Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys. På så sätt används resurser på bästa sätt och kulturskolefrågorna får en självklar position tillsammans med andra kulturpolitiska frågor. Filminstitutet har en utarbetad relation till Kulturrådet och bistår med expertkunskap inom filmområdet.

6.4 Utvecklingsbidrag

Filminstitutet fördelar stöd till filmkulturell verksamhet för barn och ungdom. Allt fler kulturskolor har sökt stödet för att bredda sin verksamhet med film. Med tanke på att det är hårt söktryck på Filminstitutets stöd, vore ett alternativt och substantiellt utvecklingsbidrag särskilt till kulturskolor positivt.

6.6 Bidrag till nationell spetskompetens

Förslaget är intressant för Filminstitutets arbete med talangutveckling. Det finns behov av utvecklingsmöjligheter för unga kulturskapare på en mer avancerad nivå, och för att kunna erbjuda det krävs särskilda satsningar och ofta samarbeten. Filminstitutet och de regionala filmverksamheterna samarbetar gärna med kulturskolan kring talangutveckling inom film. Vilken typ av verksamhet som skulle kunna komma i åtnjutande av bidraget är emellertid otydligt beskrivet. Vilken typ av verksamhet kan unga från hela landet ta del av? Vilka åldrar avses?

6.8 Förstärkta utbildningsvägar för att uppnå en inkluderande kulturskola på egen grund

Historiskt har det funnits filmpedagogiska utbildningar på universitetsnivå i Sverige men i dagsläget saknas yrkesutbildning för filmpedagoger i Sverige. Utbildningsfrågan är av stort intresse för Filminstitutet. I ett yttrande till betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77) påpekar Filminstitutet vikten av att kompetenskrav och utbildningsmöjligheter synkroniseras så att en utbildad filmpedagog både kan verka i kulturskolan och som gymnasielärare i Estetiskt ämne, då framförallt mindre kommuner behöver sådana lösningar.

Utredningen anser att användning av digital teknik är ett område där kompetensutvecklingsbehoven är stora. Den rörliga bilden är ett centralt innehåll i den digitala tekniken. Genom att anställa en filmpedagog knyter kulturskolan samtidigt till sig en kompetens som kan bidra till fortbildning av övriga pedagoger. De regionala filmverksamheterna är också viktiga aktörer inom fortbildning och kompetensutveckling, och erbjuder redan idag kurser på olika nivå för pedagoger.

Filminstitutet bekräftar behovet av en kandidatexamen inom film med inriktning mot pedagogik som motsvarar kulturskolans behov. Att pedagogiken är förankrad i en konstnärlig teori och praktik är av stor vikt. Det gäller även påbyggnadsutbildning i pedagogik. Om inte utbildningarna knyts direkt till konstnärliga högskolor bör dessa involveras, även i valideringen av konstnärlig kompetens hos sökande som saknar behörighet från högre konstnärliga studier från universitet. Påbyggnadsutbildningens omfattning bör övervägas så att den blir rimlig för tillräckligt många sökande.

6.9 Kulturskolerelaterad forskning

Filminstitutet bekräftar behovet av forskning kring barns och ungas lärande om och genom konstnärlig verksamhet, inte minst inom film och rörlig bild. Möjligen bör forskningsmedel avsättas för ett område som formuleras bredare, än specifikt för kulturskolans behov, då forskningsresultat från skola och fritidsverksamhet kan vara relevant för kulturskolan och omvänt. Givetvis behöver då också den avsatta summan vara större. Återigen är förankringen i konstnärlig teori och praktik av stor vikt.

6.11.1 Arbetssätt och verksamhetsformer som utgår ifrån barns och ungas perspektiv

Filminstitutet instämmer i bedömningen att kulturskolans attraktivitet stärks genom ungas delaktighet och ett brett utbud av kulturverksamhet. Kulturskolan har potential att vara en konstnärlig mötesplats för barn och unga.

Trots att barn och unga efterfrågar film inom kulturskolan har området hittills haft liten plats. Film ska i det här sammanhanget tolkas brett, som den rörliga bildens uttryck, estetik och historia. Med den digitala tekniken följer nya arbetsformer, processer och visningsätt och det finns utrymme att utmana konventioner inom filmskapande. Samtidigt kan en etablerad institution som den lokala biografen öppnas upp för ungas skapande.

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner
VD